

Slovenski dom

Štev. 203

V Ljubljani, četrtek 5. septembra 1940

Leto V

Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.

Nj. Vel. kralj Peter II. ob prihodu v Kranj koncem junija. — Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen pozdravlja Nj. Vel. kralja Petra II. ob prihodu v Slovenijo.

Ljubljana, dne 5. septembra.

Jutri bo ves naš narod z velikim veseljem in z iskreno in globoko ljubeznijo slavil rojstni dan našega vladarja — Nj. Vel. kralja Petra II. Nj. Vel. kralj proslavi jutri svoj 17. rojstni dan in nastopi v tem času zadnje leto svoje poti k polnoletnosti, ko bo ljubljenci vsa svojega ljudstva zasedel slavni prestol Karadjordjevičev.

Slovenija in naš slovenski narod slavi rojstni dan Nj. Vel. kralja še s posebno hvalečnimi čustvi, saj je Nj. Vel. kralj preživel svoja najlepša mladostna leta v vseh počitnicah med nami na naši prelepi oazi domovini. Nj. Vel. kralj Peter II. je več let prebival na Bledu, letos je bil s svojimi šolskimi tovariši na Možaklju. Tako je bil prav blizu stalno v stiku s svojim Velikim varuhom in stricem, Nj. kr. Vis. knezom-namestnikom Pavlom, ki je na svojem gradiču na Brdu pri Kranju za Nj. Vel. kraljem Petrom II. najpriljubljenejši gost Slovenije in njenega ljudstva. Ves naš narod se ob tej priliki s hvalečnostjo spominja tudi Nj. kr. Vis. kneza-namestnika Pavla, ki tako vzorno in modro skrbi za vzgojo našega mladega vladarja.

Vsa Slovenija in ves naš narod globoko in priskreno ljubi svojo narodno dinastijo. To bo prestolnica našega naroda — Ljubljana — najlepše dokazala jutri, dne 6. septembra, ko bo za 17. rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. prirejena prelepa in veličastna proslava spomina njegovega velikega očeta, kralja Aleksandra I. Zedinitelja in bo v sredini Ljubljane odkrit spomenik pokojnemu kralju. Ko se bo ves naš narod klanjal delu in liku njegovega velikega očeta, bo prav močno in današnjim časom primerno vzklikal:

»Živel Nj. Vel. kralj Peter II.!
»Živel kraljevski dom!
»Živela Jugoslavija!»

Ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja Petra II.

Ljubljana, 5. septembra.

Za rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. je g. ban dravske banovine dr. Marko Natlačen obdaril s primernim zneskom nižje uslužbenke kr. banske uprave v Ljubljani, ki imajo šolo-obvezne otroke, v skupnem znesku 25.000 din.

Ljubljana, 5. septembra.

Gospod ban dravske banovine dr. Marko Natlačen bo sprejemal dne 6. septembra 1940 v banski palači po odkritju spomenika blagopokojnemu viteškemu kralju Aleksandru I. okrog tridesetih na 12 poklonitve in čestitke zastopnikov oblasti, uradov, ustanov ter korporacij, društev in zasebnikov ob priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II.

Madžarska se zahvaljuje osi Rim-Berlin

Budimpešta, 5. sept. m. Veselje zaradi sklepov dunajskega razsodišča se na Madžarskem ni prav nič pego. Povsod po vaseh in mestih prevladuje veselo razpoloženje in to razpoloženje je prevladovalo včeraj tudi na seji madžarskega parlamenta.

Včerajšnje sejo parlamenta je vodil predsednik zbornice Tassnady Nagy, ki je po otvoritvenih besedah takoj zaprosil predsednika vlade grofa Telekyja, da naj poda svojo izjavo. Predsednik madžarske vlade je podal zgodovino in način reševanja vseh spornih vprašanj med Madžarsko in Romunijo. Grof Teleky je med drugim dejal:

»Ko je Sovjetska Rusija svoj problem z Romunijo uredila hitro in gladko, je v madžarski javnosti začelo prihajati zmerom bolj do izraza prepričanje, da bo tudi Madžarska svoj problem s to državo morala odločno in hitro urediti. Pri pogajanjih v Turnu-Severinu smo mi predlagali kompromisno rešitev, toda na ta predlog nismo dobili sprejemljivega odgovora. Ker so pogajanja v Turnu-Severinu ostala brez izida, smo bili prisiljeni,

Romunija ima vojaško diktaturo

Novi predsednik vlade general Antonescu ima neomejena pooblastila
Kralj Karol si je pridržal samo nekatere predprave

Bukarešta, 5. sept. m. DNB poroča, da je imel general Antonescu včeraj popoldne celo vrsto sestankov, da bi čim prej sestavil novo vlado. General Antonescu bo v novi vladi poleg predsedstva obdržal še notranje in vojni ministrstvo, da bi na ta način zagotovil popolno enotnost izvrševanja oblasti.

Voditelj liberalne stranke George Bratianu bo najbrž imenovan za predsednika vlade in bo prevzel tudi vodstvo zunanjega ministrstva. Splošno prevladuje prepričanje, da bo dosedanji minister za narodno gospodarstvo Leon ostal tudi v novi vladi na tem svojem mestu.

Zelo veliko pozornost je v Bukarešti izzval dolgi razgovor, ki ga je imel general Antonescu z voditeljem Železne garde Horiom Simom.

Bukarešta, 5. septembra. o. United Press poroča: Kralj Karol je dal mandat za sestavo nove vlade generalu Antonescu, in sicer na nasvet odstopivšega predsednika Gurguta. Gurgutu je kralju zatrdil, da more samo general Antonescu vrniti državi popoln red in mir. Po poročilih, ki so snoči krožila v Bukarešti, bi naj general Antonescu sestavil vojaško vlado, ki bi imela diktatorski značaj.

General Antonescu je še v noči sklical v Bukarešto iz vseh delov države, zlasti pa iz Transilvanije, vse poveljnike romunske vojske. General Antonescu hoče predvsem pomiriti generale iz Transilvanije. S tem hoče doseči, da ne bi generali česar koli storili na svojo roko in tako prisilili madžarsko vojsko, da bi začela nastopati z orožjem v roki. V Bukarešti so namreč prepričani, da bo sleherni senco nemirov v Romuniji sedaj naj-

prej izrabila komunistična propaganda. Komunisti namreč dobro ve, da bo sedaj naravno Romunija krenila v smer zdravega in odločnega nacionalizma. To bi naj preprečili komunisti, ki bi v svoji agitaciji izrabljali žalost romunskega ljudstva zaradi dogodkov v Transilvaniji. Nemire bi pa potem izrabila Sovjetska in s pomočjo komunističnih izdajalcev dosegla svoje. Poročila, ki prihajajo s sovjetske meje, namreč pravijo, da boljševiki pomnožujejo svoje posadke ob romunski meji.

Bukarešta, 5. septembra. o. Reuterjev dopisnik poroča, da je general Antonescu dobil za sestavo vlade vsa pooblastila. Pooblastila so tako razsežna, da bo imel general Antonescu položaj diktatorja in bo tako v Romuniji vladala vojaška diktatura. General Antonescu je dobil neomejena pooblastila, kralj Karol pa si je pridržal samo nekatere predprave.

Bukarešta, 5. septembra. o. Nemiri v Romuniji se še niso polegeli in so se naredi v Constanzi včeraj nadaljevali. Tam je bilo med neredi ubitih 45 oseb. Tudi v drugih krajih Romunije so se demonstracije nadaljevale.

General Antonescu je že položil prisego

Bukarešta, 5. septembra. DNB. Novi predsednik romunske vlade general Antonescu je položil ponoči prisego. V kraljevem ukazu se predvideva ukinitev ustave iz leta 1938 ter razpust zakonodajnih teles. Z drugim ukazom dobi pred-

sednik vlade general Antonescu velika pooblastila glede upravljanja romunske države. Kralj si je pridržal tele prerogative:

Vrhovno poveljništvo vojske, kovanje denarja in izdajanje bankovcev, podeljevanje redov, amnestije, akreditiranje tujih diplomatskih predstavnikov in sklepanje pogodb s tujino. Sprememba obstoječih zakonov ter imenovanje ministrov in državnih podtajnikov se bo izvršila s kraljevim dekretom, ki ga soprodiše predsednik vlade. Vso ostalo oblast izvršuje predsednik ministr. sveta.

Bukarešta, 5. septembra. Stefani: Novi predsednik romunske vlade general Antonescu je dobil pooblastila, ki se lahko smatrajo za diktatorska. V vsakem primeru se lahko reče, da je Romunija od davi avtoritativna država, na katere čelu se nahaja generalu Antonescu. Ko je dobil Antonescu mandat od kralja za sestavo vlade, je poskušal doseči sodelovanje s člani Železne garde, toda ti so odklonili sodelovanje z vlado, ki se bistveno ne razlikuje od prejšnje vlade. Kralju Karolu je nato Antonescu izjavil, da po odklonitvi članov železne garde, da vstopi v vlado, ne bo mogel sestaviti nove vlade, razen če dobi vsa pooblastila. Kralj Karol je dal na to generalu Antonescu pooblastila, na osnovi katerih bo vodil usodo romunske države.

Bukarešta, 5. sept. o. Reuterjev dopisnik poroča, da se je kralj Karol po dolgih posvetih ponoči odločil, da podpiše ukaz, s katerim je v veliki meri omejil svoje pravice. Kralj si pridržuje pravico deliti odlikovanja in poroštvu je podpisane mednarodne pogodbe.

Hitler je snoči napovedal začetek največje ofenzive proti Angliji

Berlin, 5. sept. Včeraj je bila v berlinskem Sportpalastu velika začetna slovesnost, s katero se je začelo delo za zbiranje prispevkov za zimske pomoči. Uvodni govor je imel propagandni minister dr. Gobbels, ki je najprej razčlenil vse dosedanje velike uspehe zimske pomoči ter navedel visoke številke, ki jih je nemški narod zbral za svoje socialne ustanove.

Nato je povzel besedo voditelj Nemčije Hitler, ki je v začetku svojega govora primerjal današnji položaj v Evropi s položajem pred enim letom, ko je bila Nemčija vsiljena vojna. Dogodki preteklega leta so tako edinstveni, da niso presenetili samo nasprotnikov, ampak celo nemški narod sam, ki ni mogel zapostaviti bliskovitosti in veličine dogodkov. Le pogledaj velikanski trikot, je dejal Hitler, ki sega od Poljske do Ledenege morja in do španske meje, kjer so sedaj gospodar čete nemške vojske.

Nato je Hitler govoril o »uspehih« Anglije, o tistih uspehih, ki jih angleška propaganda neprestano povečuje od vojne na Poljskem pa do končnega zloma Francije na zahodu. To so »uspehi« Anglije, toda zaključni uspeh vseh teh njenih »zmag« bo, da bo tudi Anglija padla na kolena, naj pride kar hoče. »Drugačnega termina v svojem boju z angleškim imperijem ne poznam«, je dejal Hitler, iz Anglije da večkrat sliši vprašanja, zakaj da Nemčija še ni udarila z odločilnim udarcem na Anglijo. Na to odgovarja: »Bodite mirni, tisti dan bo že prišel, ne bodite preveč radovedni, saj bo prišel tisti dan! In tako bo prišel tudi tisti dan, ko bo svet osvobojen od more, ki leži na njegovih prsih in ko bo enkrat za vselej napravljen konec tej grdi zlorabi, da bi en sam plutokratski narod obvladal in tiraniziral vse kontinente. Nemški narod, ki šteje 85 milijonov ljudi, si ne pusti dopasti in si ne more pustiti dopasti, da bi moral Anglijo za to prositi, da mu dovoli, da pije svojo kavo. Nemški narod ne more dovoliti, da bi bil v celoti kaznovan, kadar to pade v glavo kakšnemu angleškemu velebogatinu v Londonu.

Angleži so proti nam hoteli postaviti v pomanjkanju drugih vojnih sredstev razne generale, da nas uničijo. To so bili generali »revolucije«, general »lakotice« in končno general »zimac«. Vsi ti angleški vojskovodje nam do sedaj niso mogli do živeti. Poznamo jih in se jih tudi v bodoče ne bojimo. S takšnimi sredstvi Angleži vojne ne bodo dobili. Druga sredstva pa so, hvala Bogu, v naših rokah in bodo v naših rokah ostala. Ko bo prišla ura, ki je določena za končni udar, takrat bo nemško orožje udarilo tako, da bo nasprotnika uničilo.

čprav neradi, pomisliti tudi na to, da to vprašanje uredimo na drug način. Mi smo vse poskusili, da ne bi bili prisiljeni na tako rešitev. To smo želeli tem bolj, ker so bile velesile, ki so nam prijateljsko naklonjene, tedaj v težki borbi na drugi strani. Toda nazadnje smo le morali prepustiti razsodbo o vsem tem velesilam očišča, da naj oni razsodita naš spor. Na Dunaju je bil v znaku posebnega prijateljstva napram Madžarski izdan sklep razsodišča, čeprav sta obe velesili neradi izdali to razsodbo, ker je to bilo združeno z ogromno odgovornostjo. Sklep zunanjih ministrov Nemčije in Italije je bil izdan kmalu in to na način, kakor smo tega od njih navajeni. Mi moramo biti posebno hvaležni zaradi tega, kajti če ne bi prišlo do tako hitrih sklepov, bi lahko postal položaj na jugovzhodu Evrope zelo nevaren in to bi bila velika škoda za vso Evropo.

Zaradi tega moramo poudariti, je izjavil predsednik Madžarske vlade, da je razsodba na Dunaju izdana z največjo objektivnostjo in popolnoma nepristransko. Madžarska je z njo dobila

Odslej bo naše letalstvo začelo napadati Anglijo in noč za nočjo bodo naši bombniki s stopnjevalčo se močjo leteli nad Anglijo. In če se Angleži hvalijo, da so nad nemško ozemlje vrgli 4000 bomb, bomo mi na to odgovorili s 50.000, 100.000, 150.000 bombami, ki jih bomo vrgli na angleška mesta. G. Churchill, na vaša nočna pi-

ralstva bomo zmal odgovorili. Napravili bomo konec in vaša mesta, g. Churchill, bomo izbrisali s lica zemlje. Prišla bo ura, ko bo eden izmed naju dveh moral na tla in jaz vem, da tisti, ki bo zlomljen, ne bo narodno-socialistična Nemčija.

Nato je Hitler prešel na organizacijo nemške zimske pomoči, ki je potrebna, da v tem velikanskem boju za obstoj in bodočnost nemškega naroda organizira zaledja. Obširno je govoril o vzgoji novega nemškega človeka po načelih narodnega socializma, ki bodo ustvarila novo Nemčijo.

Nemška letala so začela napadati London v večjih skupinah

London, 5. septembra. o. Angleško letalsko ministrstvo je objavilo uradno poročilo, v katerem pravi, da je bilo včeraj sestreljenih nad Anglijo 54 sovražnih letal. Nemška letala so celo noč bombardirala razne kraje v Angliji. Izbruhnili je mnogo požarov, ki pa so bili omejeni. Več hiš je porušenih in največ žrtev je bilo v vzhodnih angleških mestih. Nemška letala so tudi bila nad Londonom, toda bombni napadi niso napravili mnogo škode.

London, 5. septembra. o. Snoči ob 21.20 so tretjič v enem dnevu zatulile sirene in oznanile, da se mestu bližajo sovražna letala. Nemška letala so letela zelo visoko in sicer najmanj 25.000 čevljev. Motorjev sploh niso slišali. Nad 50 močnih žarometov je spremljalo letanje nemških letal nad angleško prestolnico. Opaziti je bilo, da je tokrat letelo nad Londonom več letal, kakor pa je to bilo do sedaj običajno. Protiletalsko topništvo je z vso silo obstreljevalo nemška letala, dvignila pa so se takoj tudi angleška lovska letala.

London, 5. septembra. Reuter: Stokovnjak za letalska vprašanja agencije Reuter piše, da prevladuje splošno mnenje merodajnih krogov, da se sovražniku navzlic srditosti in upornosti napadov ni posrečilo niti oddalečiti ovirati operacij angleškega letalstva tako kot si je sovražnik zamisljal. Angleška lovska letala še naprej napadajo sovražne letalske formacije nad Rokavom in jugovzhodnim primorjem ter se ne omejujejo samo na patrolno službo v londonski pokrajini. Prva obrambna črta, ki jo predstavljajo angleška lovska letala, je enako močna kot preje. To se je pokazalo tudi minuli teden, ko je večje število nemških lovcev spremljalo nemške bombnike. Na en bombnik pride sedaj pet nemških lovskih letalspremljevalcev. Zaradi tega so se izgube lovskih letal zvišale, toda angleški piloti zato nič manj ne vzemirajo formacij sovražnih bombnikov in lovcev.

London, 5. septembra. Reuter: S kraljevim ukazom je imenovan lord Portal za pomočnika parlamentarnega tajnika ministrstva za preskrbo. Pristojen bo za nabavo in razdelitev surovin.

Berlin, 5. septembra. AA. DNB: Uradno sporočajo, da so angleška letala v toku noči ponovno poskušala prebiti se skozi obrambno mrežo Berlina, da po so bili ti poskusi odbiti. Eno letalo je bilo sestreljeno. Samo redkim letalom se je posrečilo prebiti se ter leteti nad mestom. Na dveh krajih so bile vržene štiri bombe. Ena bomba je padla v zoološki vrt ter ubila nekega stražnika, druga bomba je padla na neko vojaško skladišče v severozapadnem predmestju ne da bi napravila večjo škodo, tretja bomba pa je padla na neko poslopje v jugozapadnem predmestju ter je to po-

slopje deloma poškodovano. Na neko mestece jugovzhodno od Berlina je padla bomba na neko delavsko hišo. Bbit je bil en delavec, drugi pa laže ranjen.

Berlin, 5. septembra. AA. DNB. Angleška letala so izvršila v minuli noči napad na znamenito zdravilišče Kissingen. Vržen je bilo več bomb, ki so zadele neko stanovanjsko hišo. Nastal je požar in več oseb je bilo laže ranjenih. V Kissingenu se nahaja sedaj več bolnikov na zdravljenju. V toku noči je bil nenadoma dan znak za alarm in takoj nato so se slišale močne eksplozije, na strehi nekega poslopja, v kateri je bilo mnogo bolnikov, je nastal požar, ki so ga po velikem naporu pogasili.

Pošiljke orožja iz Amerike v Anglijo

Newyork, 5. sept. o. United Press poroča: Ravnatelj odbora za obrambo Amerike Clark Eichelberger je izjavil, da se je sedaj pošiljanje orožja iz Amerike v Anglijo tako pospešilo, da je vsak četrti angleški vojak opremljen z orožjem, ki je prišlo iz Združenih držav. Po zlomu Francije je začela Anglija nakupovati ogromne količine orožja v Združenih državah in so v Anglijo odposlali v teh mesecih 80.000 strojin, 700 poljskih topov, pol milijona pušk, vse to s pripadajočim strelivom. Član ameriškega obrambnega odbora Balderson je izjavil včeraj, da ni dovolj, da je Amerika odstopila Angliji 50 rušilcev, ampak mora Amerika sedaj prevzeti tudi naročila za gradnjo novih rušilcev za angleško vojno mornarico. Anglija mora dobiti iz Amerike neomejeno število torpedov, neomejeno število bombnikov in neomejeno število hidravijonov.

Amerika odobrava Rooseveltove sklepe

Newyork, 5. septembra. DNB. Republikanski kandidat za predsednika, Wilkie je izjavil, da se strinja z angleško-ameriškim sporazumom, kritiziral pa je, da Roosevelt, ki zastopa demokracijo, ne posveča dovolj pozornosti demokratskim oblikam.

Poveljnik tretje pomorske eskadre, kontraadmiral Woodward, ter poveljnik mornarice, admiral Stark, sta izrazila mnenje, da Združene države nenavadno veliko pridobijo, ker so oporišča določena za 99 let, rušilci pa so že danes zastareli. Bivši šef štaba ameriške mornarice, kontraadmiral Stearling, je dejal, da je predaja rušilcev zelo pametna stvar.

45.000 kv. km ozemlja in v Madžarsko se je vrnil poldrugi milijon njenih rojakov.

Nato je Teleky poudarjal, da bo Madžarska v bodoče skrbela ne samo za Madžare, ki so se vrnili v domovino, temveč tudi za Romune, ki bodo v bodoče spadali pod Madžarsko. Za nje bo skrbela v duhu največjega prijateljstva in ljubezni in Romuni bodo na Madžarskem popolnoma enakovredni. Madžarska boče tudi dvigniti priključene

pokrajine v Erdeliju in niti malo ne misli na kakšno osveto, ampak na napredek vsega ozemlja.

Končno je izrazil grof Teleky ponovno globoko in najtoplejšo zahvalo madžarskega naroda velesilama očišča, ter sporočil, da bo zakon o priključitvi Erdelja kmalu in sicer v septembru predložen madžarskemu parlamentu. Vse to se bo opravilo v znaku največjega veselja in največje radosti vsega madžarskega naroda.

Navodila za udeležence pri odkritju kraljevega spomenika

Ljubljana, 5. septembra.

5. septembra 1940: ob 20 slavnostna fanfara iz Ljubljanskega gradu; ob 20.30 slavnostna akademija proslavitev v opernem gledališču.

6. septembra 1940: ob 6 budnica po mestu: godba poštne organizacije in godba Sokola I.

Ob 8 bo policija izpraznila ves prostor na Kongresnem trgu, nakar bo zaprta dohode iz sledečih ulic: iz Wolfve ulice pri trgovini I. C. Mayer; iz Gerberjeve stopnišča ob Hribarjevem nabrežju; iz Gledališke stolbe tudi ob Hribarjevem nabrežju; iz Kratke ulice; iz Gosposke ulice na vogalu Dvorne trga; iz Gerberjeve stopnišča; iz Vegove ulice pri Petercelovi ulici; iz Gradišča pri Dramskega gledališču; iz Selenburgove ulice pri Knaflijevi ulici.

Ob 8.30 do 10 zbiranje gostov, deputacij, organizacij itd., po sledečem razporedi:

Vhod v Zvezdo

Po Wolfvi ulici naj prihajajo: Častni bataljon z godbo, Gasilska zajednica izpred Mestnega doma; Zveza Fantovskih odsekov in Dekliških krožkov z Resljeve ceste; Prosvetna zveza s Poljanskega nasipa; Združenje rezervnih častnikov iz Mestnega trga; Prostovoljci iz Franciskanske ulice; Legija Koroski in Maistrovi borci s Cankarjevega nabrežja; Zveza rezervnih podčastnikov izpred Narodnega doma; Zveza bojevnikov; Avtomobilni Zastopniki oblastev, deputacij itd. (z belimi izkaznicami).

Zo Gerberjevem stopnišču naj prihajajo: Deske ljudske šole; Pevec in vojaška godba 40. peh. polka in godba glasbenega društva »Sloge«; Westfalski otroci.

Po Gerberjevem stopnišču naj prihajajo: Deske organizacije; Organizacije postarjev in vse ostale organizacije v skupinah, ki niso našteje drugod (kulturne, gospodarske, humanitarne itd.).

Po Gosposki ulici imajo dohod: Sokolstvo; Akademiki in akademske starešinske organizacije.

Po Vegovi ulici se namestijo: Meštanske, srednje, trgovske in učiteljske šole ter srednja tehnična šola.

Po Gradišču imajo dohod: Dekliške ljudske šole.

Občinstvo bo imelo dostop na slavnostni prostor, v kolikor ga ne bodo zavzele organizacije, šole itd., po Selenburgovi ulici, po Vegovi ulici in po Gosposki ulici.

Električna cestna elzeznica za časa zbiranja od 8.30 in za časa potovanja svečanosti ne bo vozila na prvo Knaflijeve ulice do Dramskega gledališča. Avtomobili bodo smeli pasirati zaporu v Wolfvi ulici samo, če bodo označeni z odborovo izkaznico na sprednji šipi.

Urejene skupine morajo strogo upoštevati cestni policijski red in korakati vedno po desni strani.

Vodniki civilnih manjših skupin se morajo izkazati pri zaporah z odborovimi izkaznicami, ker sicer ne bodo mogli priti na slavnostni prostor. Zato naj vsaka taka skupina pravočasno dvigne potrebne izkaznice v odborovi pisarni.

Razvrstitev na ožjem slavnostnem prostoru

Pred spomenikom stoji zastopnik Nj. Vel. kralja. Na desni strani spomenika (bele izkaznice z modro črto) se razporede: zastopniki civilnih, vojaških in cerkvenih oblasti; Zastopniki uradov in ustanov; Zastopnik etanovskih korporacij in društev; Zastopnik akademskih starešin.

Na levi strani spomenika (bele izkaznice z rdečo črto) se postavijo: Odbor za postavlitev spomenika; Zastopniki bojevnih, vitezskih, narodno-obrambnih, humanitarnih in karitativnih organizacij; Zastopniki prosvetnih in kulturnih društev, akademskih, glasbenih, pevskih in športnih društev.

Ob južni strani spomenika stoji vojni prostovoljec, za njimi rezervni oficirji v civilu, Koroski in Maistrovi borci, rezervni podčastniki in Zveza bojevnikov.

Ob južni strani na levi strani spomenika stoji aktivni in bivši župani slovenskih občin (z rumeno izkaznico). Pred njimi so westfalski otroci. Na trati sami pa aktivni oficirji v uniformi.

Ob robu slavnostne ceste proti spomeniku se v dvoredih postavijo nosilci vence in sicer: zapadno v civilu, vzhodno v uniformi.

Zastave in prapori stoji pred in pa med drogovi za vence po načelu, da so to samo zastave in prapori nadrejenih (zvez, žup, oblastnih uprav itd.), ne pa tudi podrejenih enot. Zastave teh so pri odgovarjanju skupini.

20 zastav Prosvetne zveze se postavi na polovico ob desnem in levem krilu svoje skupine. Po zaključeni svečanosti odidejo vse zastave k svojim skupinam na Kongresnem trgu, ali kjer so te skupine pač že postavljene.

Narodne noše zavzemajo stezo ob Kongresnem trgu, t. j. od Filharmonije do Nune cerkve. Narodne noše naj se po možnosti pridružijo urejenim skupinam narodnih noš, kjer bo posameznikom dovoljen prehod samo proti izkaznici.

Ljudske šole: a) deske ljudske šole zavzemajo vse stezo vzhodne polovice Zvezde (evet, tudi prapor). Vrstni red in razmestitev bo taka, kakor bodo

prihajale šole in sicer počeni na diagonalni stazi izpred Filharmonije proti Wolfvi ulici; b) dekliške ljudske šole se bodo razmestile, tako kakor bodo prihajale in sicer počeni na diagonalno stezo, ki vodi od Uršulink proti Wolfvi ulici.

Razvrstitev na Kongresnem trgu

(Središče v osi spomenika.)

Osem metrov od vnanjega roba Zvezde je postavljen častni bataljon v predpisani formaciji s polkovno zastavo in godbo, s čelom proti spomeniku. Polkovna zastava je v osi spomenika. Za častnim bataljonom se postavi zapadno in vzhodno osi slavnostnega prostora v skupni širini 25 m gasilska zajednica, sokolstvo vzhodno od njih, zveza fantovskih odsekov pa zapadno. Zapadno od bataljona so postavljeni v globino enako močni častni oddelki z zastavo zveze fantovskih odsekov, gasilcev in Sokolov do spomenika sv. Trojice. Vzhodno od častnega bataljona so v razdalji 4 metrov od južnega vnanjega roba Zvezde razvrščene združene železničarske organizacije, organizacije postarjev in ostale organizacije v skupinah, ki so prijavile svojo udeležbo in še niso našteje drugod, in sicer v vrstnem redu njih prihoda. To so kulturne, narodno obrambne, ženske, karitativne, stanovske, humanitarne itd.

Po Vegovi ulici s čelom sporedno z lekarno Bahovec se postavijo: vse meštanske, srednje, trgovske in učiteljske šole, kakor tudi tehnična srednja šola. Razvrstijo se od desnega krila z vrstnim redom kakor bodo prihajale.

Občinstvo: Ko bodo urejene vse skupine, bo preostali prostor po navodilih rediteljev moglo napolniti občinstvo, ki je dotlej prišlo le do zapor in sicer iz smeri Selenburgove in Gosposke ulice.

Razhod

1. Se izprazni ožji slavnostni prostor. S tem v zvezi odstopajo avtomobili po Wolfvi ulici.

2. Odkorakajo ljudske šole iz Zvezde: a) na vzhodnem delu po Gerberjevem stopnišču na Hribarjevo nabrežje. b) Na zapadnem delu po Gradišču na Erjavčovo cesto.

Hkrati se razide dijaštvo po Vegovi ulici proti Napoleonovemu trgu.

3. Častni bataljon z godbo odide v smeri proti Wolfvi ulici.

4. Vse ostale organizacije izprazni čim hitreje Kongresni trg po odredbi in navodilih rediteljskega zbora, ki bodo dana po zvočnikih: a) So-

koli odidejo po izpraznitvi Vegove ulice na Napoleonov trg, kjer se razidejo: b) gasilci odkorakajo po Wolfvi ulici—Stritarjevi ulici—Krekov trg, kjer se razidejo; c) zveza fantovskih odsekov in dekliških krožkov po Gosposki ulici—Novem trgu—Pod trančo na Cankarjevo nabrežje—razhod; d) združeni železničarji po Wolfvi ulici—Marijin trg—razhod; e) organizacije postarjev po Gledališki stolbi na Hribarjevo nabrežje—razhod; g) vse ostale skupine, ki so nameščene na Kongresnem trgu, se razidejo na kraju samem. Toda tudi ti morajo v interesu reda in upostavitve prometa čimprej in po najkrajši poti zapustiti Kongresni trg.

Reševalne postaje bodo razmestene takole: v kinu Matici, v lekarni Bahovec, pri Uršulinkah in v veži Zvezde. Poleg tega bosta poslovali dve krožni ambulanti. Reševalni avto bo na dvorišču realne gimnazije v Vegovi ulici.

Posebna navodila

1. Vode skupin, delegacij, posamezniki in sploh vsi udeleženci se morajo brezpogojno pokoravati odredbam in navodilom rediteljstva.

2. Delegacije in posamezniki z venci naj imajo pripravljene listek s točno označbo, kdo poklanja venci—naveden naj bo tudi kraj—in ta listek naj oddajo pred položitvijo venci nadzorstvu, ki bo poslovalo pri polaganju vencev.

3. Delegacije in posamezniki, ki žele poslati vence na slavnostni prostor, naj jih pošljejo v času od 7.30 do 8 pred vhod v restavracijski vrt Zvezde, kjer jih bo reditelj čuval do prihoda delegacije na slavnostni prostor. Najkasneje do 10 morajo biti vsi venci prevzeti in uvrščeni na slavnostnem prostoru.

4. Posamezniki in delegacije, ki nameravajo uporabiti avtomobil za dovoz na slavnostni prostor, si morajo brezpogojno preskrbeti označbeno izkaznico za avtomobil. Avtomobili brez te izkaznice bodo ustavljeni pri zaporu v Wolfvi ulici, nakar se zdaj opozarjamo.

5. Vodniki društev in organizacij, ki se udeležijo odkritja v posebnih skupinah, morajo imeti izkaznice odbora, sicer ne bodo mogli na slavnostni prostor. Te izkaznice si morajo vodniki skupin nemudoma preskrbeti v pisarni odbora Kongresni trg 1/I »Zvezda«.

6. Zastavonoše osrednjih društvenih enot, katerim je določeno mesto ob spomeniku, morajo priti na slavnostni prostor s svojo skupino odnosno delegacijo in odidejo šele po navodilih rediteljev k spomeniku. Zato se morajo prizadeti zastavonoše javiti reditelju.

Ljubljana od včeraj do danes

Štirindvajseturni pregled vremena nas še dokaj zadovolji. Srečno smo prišli v september in lahko smo prav dobre volje, saj nas je september prijetno presenetil. Vreme se drži, to pa je za nas nad vse dobro. Iz včerajšnje jutranje megle in oblačnosti se je nebo popoldne lepo in v redu obrnilo, sonce se je uprlo in gredo z vsi silo jesenskega navdušenja, mi ubogi zemljani smo se okoriščali in bili zadovoljni. Kljub temu, da je današnje jutro oblačno, zremo v dan z upanjem, da bo toplo in še sonca precej. Pričakovati pa je v kratkem sprememba, kajti naše stare mamice že tožijo o trganju po nogah, drugod po državi pa tudi že javljajo o dežju.

Vloge v slovenskih hranilnicah so se zopet povečale za 23 milijonov

29 slovenskih hranilnic zopet zaznamuje zadovoljiv dvig vlog v mesecu juliju. Na knjižice so vloge narasle za 7,3 milijone na 763.684.597 din, vloge v tekočem računu za 15,7 milijonov na 223.514.609 din, skupne vloge še za 23,1 milijonov na 987.199.206 din.

Tudi število vlagateljev se je gibalo ugodno ter je naraslo število knjižic pri 11, tekočih računov pri 4, skupno število vlagateljev pa pri 9 zavodih ter znaša sedaj 125.928. Povečanje vlog ni morda le služenje polja pri eni ali drugi hranilnici, temveč je splošno, ker je naraslo stanje vlog na knjižice pri 13 zavodih, po tekočih računih pri 13 zavodih, skupno stanje vlog pa pri 20 hranilnicah (od 28 ki sprejemajo vloge).

Po spomladanskem vzmiranju vlagateljev dokazujejo te številke znatno zboljšanje na denarnem trgu ter veliko zaupanje vlagateljev v hranilnice in denarne zavode sploh. Da se vrača z upanje, nam dovolj jasno kažejo gornje številke.

Novice iz bolnišnice

»Nič takega nimamo v bolnišnici! Precej po starem! Tako nam javljajo. Sem pa tja pa se pride kaj hujšega. Ljudje so včasih res nerodni, nekoliko jih spremlja vedno nesreča, tako da ne

mine dan, da ne bi bilo novih sprejemov. Bolnišnica je že prenatrana. Človek se čudi požrtvovalnosti in velikemu delu zdravnikov in pomožnemu osebju, ki s tako vnmom v tako težkih razmerah opravljajo svojo veliko dolžnost do bližnjega. Nekaj pa so jih prepeljali včerajšnji dan v zdravniško oskrbo!

Erjavci Miha, posestnik iz Služne; krava ga je tako nerodno vrgla, da si je zlomil desno roko.

Levstik Marija, hči posestnika iz Ribnice, se je z otroki igrala, pa jo je eden izmed otrok sunil z nožem v desno roko. Vžigale in nožev ne smejo imeti otroci nikdar v rokah, to je že staro pravilo in rok naših dedov.

Klemenčič Franc, posestnik iz Dolskega, je stopil iz vlaka in si zlomil nogo. Ti nepovabljeni smola!

Tudi perice doleti včasih smola. Tako se je Kingob Helena, služkinja iz Križ, poparila z lučkom po vsem životu.

Ambulance so vedno polne. Tam je vsak dan priložnostnih bolnikov premmno in v zdravnici imajo mnogo dela, da vse te zastojkarje ozdravijo. Večinoma so to revni sloji: precej je državnih uradnikov in drugih, ki si ne morejo privoščiti »posebne« ordinacije.

Reševalci n'ima jo nikoli miru

Vsakdanji prevoz se vedno ponavlja. Redno po je število voženj. Kar 3530 jih že letos zaznamujejo. Z velikostjo Ljubljane se je povečala prenatrpanost bolnišnice, pa tudi delo reševalne postaje. Danes je imela postaja opravka s precej neveščim dogodkom, ko je morala izvesti iz Ljubljane utopljeno tam pri Kodljevem. Z vrvmi in drugimi pripravami so jo potegnili.

Z živilskega trga

Današnji trg je bil bolj živahen kot včerajšnji, čeprav je bila včeraj sredi, ko se običajno na trgu večja kupčija. Gospodinje so se hitele zalagati za jutrišnji dan, ko ne bo trga. Cene zelenjave so bile v glavnem neizpremenjene. Mnogo je bilo solate endivije, ki so jo prodajale prodajalke po dinarju. Ohrovt je

Delavstvu visoke Gorenjske!

V nedeljo, dne 8. t. m. poroma krščansko delavstvo z vse visoke Gorenjske k Mariji na Ljubno. Iz zanimanja, ki vlada za to romanje, je sklepati, da se bo na ta dan zbralo v Ljubnem ogromno ljudstva. Romarska služba božja v Ljubnem bo ob 9 dopoldne. Po službi božji je versko zborovanje na prostem zunaj cerkve. Vse udeležence opozarjamo, da morajo, ako se vozijo z železnico, izstopiti na postaji Otoče-Brezje. Ljubno leži ob poti z Otoče na Brezje. Tisti, ki pridejo z vlaki v smeri proti Ljubljani, se morajo poslužiti obeh zgodnjih vlakov. Popoldne ob 3 se vsi romarji spet zberejo pri Mariji Pomagaj na Brezjah, kjer bodo ob 3 večernice pri Marijinem oltarju.

Delavskega romanja se udeležijo poleg delavcev in njihovih svojcev tudi delavski prijatelji drugih stanov. Udeležbo so priglasili tudi razni naši odlični javni delavci.

Zanimivosti z velesejma

Ljubljana, 4. septembra.

Minister za telesno vzgojo g. Pantič z družino si je včeraj ogledal Ljubljanski velesejem, ki mu je izredno dopadel. Gospoda ministra sta spremljala po razstavšču predsednik slovenske športne zveze g. dr. Ciril Pavlin in ravnatelj velesejma dr. Milan Dular.

Obisk velesejma je tudi iz drugih banovin zadovoljiv. Kupci so prispeli iz Banje Luke, Zagreba, Osijeka, Nove Palanke, Belgrade, Bjelovara, Crvenka, Splita, Sarajeva, Vel. Kikinde, Duge Rese, Čakovca, Novega Sada, Petrinja, Bajmoka, Rume, Tuzle, Slovenskega Broda, Otočca, Kaštel Starega, Vrhovine, Karlovca, Bajmoka, Vrška, Subotice, Bitolja, Okučana, Bjeline, Sremske Mitrovice, Stare Pazove, Križevcev, Valjva, Varaždina. Posli se ugodno razvijajo v prav vseh strokah.

Drobne vesti

Zagreb, 4. sept. j. Iz Nemčije se je vrnil bivši narodni poslanec dr. Tomo Jančič, ki je ravnatelj zavoda za preučevanje kmečkega gospodarstva v Zagrebu. Jančičovi si je v družbi ravnatelja »Gospodarske sloge« profesorja Tomašiča ogledal lipski velesejem in tam razpravljal z nemškimi gospodarskimi krogi o izmenjavi blaga med Hrvaško in Nemčijo. Dr. Jančičovi je izjavil, da so nemški gospodarstveniki pokazali veliko zanimanje za to stvar in da bo verjetno »Gospodarska sloga« mogla letos uvoziti v Nemčijo večje količine vina kakor lani. Lani ga je izvozila okrog 160 vagonov. Povedal je tudi, da je povabil več nemških uvoznikov, naj bi prišli obiskat hrvaške kraje, da bi se na kraju samem prepričali o razmerah in o možnosti velikega razvoja medsebojne izmenjave blaga.

Banjaluka, 4. septembra. j. Pred tamkajšnjim sodiščem se je končal kazenski proces proti dvema železničarjema, ki ju je obtožnica dolžila odgovornosti za strašno železniško nesrečo pri Ivanjski, kjer je iz postaje Ivanjska, ko so nakladali les in konje na vagono, nenadoma odtrgalo 19 vagonov in zdrčalo po progi ter trčilo potem v prihajajoči vlak. Nesreča je zahtevala 9 smrtnih žrtev, poleg tega je bilo ubitih tudi mnogo konj, železniška uprava je utrpela veliko gmotno škodo zaradi pokvarjenega materiala. Sodišče se je prepiralo, da obeh železničarjev ne zadene nobena krivda in ju je oprostil. Pač pa se je začel sedaj civilni proces, ker zahtevajo ponesrečenci in nasledniki ubitih od države okrog 3 milijone dinarjev odškodnine. Vseh tožiteljev je 46, katere zastopajo trije odvjetniki.

Zaradi jutrišnjega državnega praznika bo prihodnja številka »Slovenskega doma« izšla v soboto.

imel enako ceno. Šop petršilja je veljal dinar, manjši kosi po 25 par. Na trgu je bil danes naprodaj lep por iz Krakovega. Paradižniki so se pocenili in stane 5 din kg. Fižol v strožju stane 2,50, lep strožji fižol za vlaganje v kis prodajajo prodajalke po 4 din kg. Luščen zeleni fižol velja 4 din kg. Šop pese prodajajo po dinarju.

Zelo lep pogled je na prodajalne klopice ob Cankarjevem nabrežju, kjer prodajajo rože. Sedaj prevladujejo astre v lepi rdeči in modri barvi. Lep šopek lahko dobiš že za dinar. Mnogo je naprodaj tudi lepo dišavih ciklam.

Na Pogačarjevem trgu si lahko dobiš danes gobe tudi po 7 din kg. Zelo lepi jesenski jurčki so bili še vedno po 12 din kg. Tam so bile tudi brusnice od Sv. Treh kraljev in iz idrijskih hribov. Pa tudi koroske brusnice so bile na trgu. Gospodinje jih rade kupujejo, ker so Ljubljancem navajeni na kompot iz brusnic. Cena je za kilogram 9—10 din.

Pozornost so vzbujale lepe vaze iz Požarve. Tudi naši pekarji bi lahko napravili take izdelke iz gline, ki bi dobro šle v promet.

Pojasnilo. »Slovenec« in »Slovenski dom« sta objavila, da v petek, t. j. 6. septembra, ni brezmesni dan, ampak bo namesto tega 9. septembra, t. j. v ponedeljek. Pripominjamo, da je ljubljanski škof, prevz. g. dr. G. Rožman, z ozirom na jutrišnji slavljal dal za vse vernike v Ljubljani dispenco, t. j. oprost držke mesnih jedi.

ZGREŠENI STREL

»Ali se mora to zgoditi ravno v tej sobi?« ga je vprašala.

»Brezpogojno. Tu se nahaja koristna priča.«

»Vi ste surovi,« je rekla in zadržala, ko je njen pogled padel na truplo pokojnega tuja.

»Prav tako je mislil tudi Peter o Vas,« ji je odgovoril detektiv.

»Kateri Peter?«

»Slad je stopil še bližje.«

»Nikar ne igrate komedije. Saj zelo dobro veste, da mu je bilo ime Peter. Videl sem točno na vaših ustnih, da ste zašepetali to ime prej, preden ste izgubili zavest. Kako se je točno imenoval? Peter in še?«

Vera je molčala in se ni premaknila. Prvkrat je začutil Slad njen parfum toplega in težkega vonja, ki je odlično pristojal njeni lepoti. Nekdo se je ga dotaknil na rami.

»Moja hčerka je trudna, gospod nadzornik,« je rekla Towley. »Pa tudi razburjena je. Jaz vam bom odgovoril na vašo vprašanja.«

»Nikarte se vmešavati v preiskavo! Ali ste razumeli?«

Towley se je takoj umaknil.

»Torej, kaj je bilo?« se je detektiv ponovno osorno obrnil Veri. »Se vedno čakam na vaš odgovor. Kako se je pisal?«

»Peter Haverill.«

To ime je izgovorila proti svoji volji.

»Dobro! Kaj mi o njem še lahko poveš?«

»Ne vem dosti...«

»Kaj veste, sem vas vprašal?«

»Prej sva se poznala. Bila sva prijateljica.«

»Kakšna prijateljica?«

»Odlična prijateljica.«

»Zaročena?«

»Ne.«

»Njegovi sestri je bilo ime Ruth?«

»Da.«

»Ali je imel še druge sorodnike?«

»Koliko je bilo meni znano, ne.«

»Vi ste brata in sestro dobro poznali?«

»Da.«

»Kdaj se je Ruth Haverill spoznala s Hubertom Ruvanom?«

»Ne vem točno. Pred dvema, tremi leti.«

»Ali se je do tisti prej spoznala, kakor pa ete se vi spoznali s Haverillovimi?«

»Ne, jaz sem jih že prej poznala.«

»Torej, vi ste vedeli, kaj je sestra pokojnikova storila, ko se je poročila s Hu-

bertom. Vi ste vedeli, da se je z njim poročila in zgolj zaradi denarja ste se vi družili s tem mladim zvonikom.«

Vera je povešala oči.

»Jaz sem se šele dosti kasneje točnoje spoznala s Hubertom.«

»Torej ste vi vedeli, da je on enostavno zapustil svojo ženo?«

»Mislim, da, da se je od nje ločil.«

»Ali je to res?« jo je detektiv vprašal z dvignjenim kazalcem, ki je grozeče žugal.

»Res,« je odgovorila popolnoma nesigurno.

Slad je vedel, da je tedaj lagala. S spreminjenim in nekoliko blažjim glasom jo je vprašal:

»Vi ste se zaljubili v Huberta Ruvana?«

»Dekle je oklevalo z odgovorom, ker je iskalo past, katero ji je bil detektiv s tem vprašanjem postavil. Sele potem je odgovorila.«

»Sele kasneje,« je priznala oprezno, »ko sem se bila sprela s Petrom.«

Slad se je zrcnil. Zvenela se je spretno izmikal njegovemu vprašanju.

»In zaradi česar ste se speli z njim?«

Zaradi Huberta?«

»Ne.«

»Temveč...«

»O moj Bog!« se je zjezila. »Ali vam moram odkriti svojo preteklost?«

»Tega ne storite, ker tega ne bi mogel prenesti,« ji je pikro odgovoril detektiv.

»Odgovarjajte, prosim, samo na vprašanja, sicer vas bom aretiral!«

Vero je uporno našobila usta.

»Ne, nisva se sprela zaradi H.berta, temveč zaradi denarja. Da, zaradi denarja. On ni nikdar imel denarja. Tako, sedaj veste vse.«

»Ali je imel Ruvan denar, ali ne?« je vprašal detektiv in se pikro smehljaj. »In ko ete se do ušes zaljubili v njegovega tajnika, ete računali s tem, da boste mogli izsiliti od Huberta Ruvana precej denarja za vaju... pa četudi bi vas zaradi tega morebiti oče

Od tu in tam

Prvaki Hrvaške kmečke stranke, ki so večinoma vsi bivši narodni poslanci, se bodo zbrali v kratkem v Zagrebu na posvete, kakor je bilo to hrvaško politično vodstvo že prej napovedovalo. Hrvatje so še vedno upali, da bodo mogli izvesti volitve v hrvaški sabor, vendar danes niso več časi, da bi se moglo na kaj takega misliti. Ker pa so reforme, ki jih misli vlada izpeljati, velikega pomena in zanje hrvaško politično vodstvo ne brez privoljenja ljudstva nositi odgovornosti, je dr. Maček sklenil sklicati vse bivše poslance ter senatorje HSS na posvet, ker menijo, da je tem ljudstvu pred dvema letoma poverilo svoje zaupanje in zato še danes lahko govore v imenu ljudstva. Obenem bo vodstvo dobilo razne predloge in navodila za nadaljnje delo v osrednji vladi in v hrvaški banovini.

V Belgradu je bila spet ponovna konferenca, ki se je bavila z vprašanjem preskrbe tekstilne industrije s potrebnimi surovinami. Vprašanje je silno pereče in neodložljivo, vendar druge pomoči zaenkrat ni, kakor v tem, da se pri nas doma pospešuje gojitve domačih rastlinskih vlaken, v prvi vrsti pa poveča površina, posejana z lanom in bombažem. Prav tako je konferenca sklenila, da bo treba večjo pozornost posvetiti domačemu pridelku volne, da bi se naša država v čim večji meri osvojila uvoza iz tujine. Konferenca je prepustila odboru strokovnjakov, da bodo to vprašanje še preučili in nato podali svoje predloge plenumu.

Minister za telesno vzgojo ljudstva Dušan Pantić se je deset dni mudil v Nemčiji in obiskoval razne kraje, zlasti pa Berlin, Düsseldorf in Dunaj. Ogledoval si je v glavnem naprave in organizacije za telesno kulturo v Nemčiji, kjer imajo to panogo najbolj razvito in najboljše organizirano. Minister Dušan Pantić se je iz Dunaja, kjer si je ogledal tudi velesejem, vrnil z letalom v Belgrad.

Glavni tajnik Hrvaške kmečke stranke dr. Juraj Krnjević je več dni potoval skozi Dalmacijo in Bosno in se nazadnje ustavil v Sarajevu, kjer je imel posvete s vojimi političnimi prijatelji in voditelji tamkajšnjih strankinih postojank. Dr. Krnjević je imel več govorov, v katerih je obravnaval pereča vprašanja iz naše notranje in zunanje politike. Takoj po povratku v Zagreb je imel dr. Krnjević konferenco z dr. Mačkom in banom dr. Sušićem na Mačkovem posestvu v Kupincu. Dr. Krnjević je po pisanju zagrebških časopisov podal pregled o stanju v krajih, ki jih je obiskal, ter ob enem predloge za socialni in gospodarski napredek v pasivnih krajih.

Trgovinski oddelek banske oblasti v Zagrebu je bil sklical pred dnevi konferenco, na kateri so govorili o možnostih uvoza in izvoza iz hrvaške banovine v Nemčijo. Udeleženci so dajali svoje predloge in pregled o robi, ki bi jo hrvaška banovina mogla izvažati brez skrbi za svojo preskrbo. O tem vprašanju so se posvetovali tudi v Gospodarski slogi, ko sta se vrnila iz Leipziga, kjer sta se pogovarjala z nemškimi gospodarskimi strokovnjaki, ravnatelji »Gospodarske sloge« Tomašić in ravnatelj Zavora za preučevanje kmečkega gospodarstva dr. Jančičević. Ta dva sta povedala, da kažejo nemški gospodarstveniki veliko zanimanje za proizvode iz hrvaške banovine. Povabila sta jih zato, naj obiščeta Hrvatsko, da se na kraju samem prepričajo o možnostih trgovinske izmenjave med Nemčijo in hrvaško banovino.

O velikem državnem industrijskem podjetju »Jugoceliku« se pričakuje Hrvate in Srbi. Hrvatje so zahtevali, da se podjetje tako preuredi, da bodo v njem zastopani tudi Hrvatje. Podobno se je izjavil o tem vprašanju tudi minister za gozdove in rudnike dr. Kulenović, ki je zahteval primerno udeležbo za Bosance. Sedaj pa se oglašajo voditelji »Jugocelika« in pravijo, da so debate zavile vstran, ker »Jugoceliku« ni nobeno pokrajinsko podjetje, temveč državno podjetje, ki služi v prvi vrsti tudi obrambnim namenom. Iti sme pri presodah samo na to, da se podjetje še bolj izpopolni in usposobi za delo, ne pa da bi se ljudje trgali za njegove dobičke.

Pred vzhodom v Boko Kotorsko sta trčila parnik »Albanija« in motorna jadrnica »Slavija«, ki je vozila šest vagonov cementa in dva Yagona lesa iz Splita v Ercegovi. Do nesreče je prišlo sredi noči, ko je yludala huda burja in je bila plovba nevarna. Trčenje je naredilo na »Slaviji« tako poškodbo, da se je jadrnica potopila. Škode je za okroglo 500.000 din.

Bombaž je surovina, ki je danes našl državni najljubši primanjkuje. Srbski strokovnjaki predlagajo, naj bi pri nas z vsemi sredstvi pospeševali gojitve te kulture, ki je tako neizogibno potrebna naši tekstilni industriji, ki takoj omejuje obrate, čim se zunaj nas pojavljajo kakršnokoli motnje. Tak pojav doživljamo prav sedaj. Tako je ugotovljeno, da je pri nas gojitve bombaža zelo malo napredovala, saj je bilo l. 1921 1500 hektarjev površine zasajene z bombažem, lani pa je je bilo le okrog 6000 hektarjev. Naša soseda Bolgarija je imela v istih letih takele številke: 4000 ha napram 60.000 hektarjev danes. Grčija ima danes okrog 80.000 hektarjev zasajenih z bombažem, Romunija pa okrog dva in pol milijona hektarjev. Po računih strokovnjakov je pri nas možno najmanj na 30.000 hektarjev posaditi bombaž. Podobno bi se dalo pri nas narediti tudi z ovčerejo, da bi dobili večino potrebne volne doma.

Komaj 25 vagonov drv bo dala hrvaška banovina za Subotico in sicer le za šole. Občina bo s tem odpravila eno skrb, vendar pa ostane še naprej odprto vprašanje preskrbe vsega meščanstva z drvi. Občina je zaprosila ministristvo za gozdove in rudnike, da bi smela posekati v svojih gozdovih ob meji za 1000 vagonov drv. Četudi bi občina dobila za to dovoljenje, bi še vedno razbila drugih 1000 vagonov drv, katere bo morala na vsak način uvoziti iz hrvaške banovine.

Znani zoograf iz srbskega pravoslavnega samostana v Rakovici Pimen Sofronov je izdelal v Vatikanu veliko vrsto ikon za velik paviljon, ki ga bo imel Vatikan na svetovni razstavi v Rimu. Navzlic vojni je vatičanska uprava nadaljevala s pripravljalnimi deli za svoj paviljon in je dala tudi izdelati okrog 60 v. bizantinskega slogu posnetih slik svetnikov. Sofronov je bil svoj čas uspešen znamenitega ruskega zoografa Frolova in je od njega, kakor sam pripoveduje, dobil tudi tajno navodilo za mehanje barv, da ne obide in da se ne luščijo. Sofronova je povabil v našo državo pokojni kralj Aleksander in mu dal izdelati več ikon. Potem je postal Sofronov voditelj šole za slikanje ikon v samostanu Rakovici. Zaradi svojih del pa je postal znan po vsem svetu in so ga tudi katoliški inštituti najemali za dela. Tako je končno dobil tudi naročilo v Vatikanu, kjer je delal do bro leto. Kakor sam pravi, je posebna komisija dveh kardinalov in dveh umetnostnih zgodovinarjev odobrila njegovo delo in mu dala tudi pohvalo.

Danes zadnjikrat

angleški vefilim

Towerski krvnik

V gl. vlogah: Boris Karloff, Basil

Rathbone, Barbara O'Neil.

Predstave ob 16, 19 in 21. Blagajna odprta od 11 do 12 in od 15 dalje

KINO UNION. tel. 22-21

Več skrbi bo treba posvetiti usodi revnih in zanemarjenih otrok

Maribor, 4. septembra.

V Zg. Dupleku pri Mariboru se je zgodil primer težkega trpljenja revnih otrok, ki prica, da pri nas za revno deco s strani oblasti in dobroteljskih organizacij še ni vse storjeno in da bi bilo treba pomoč revnim otrokom boljše organizirati.

V Zg. Dupleku, tik ob šolskem poslopju, živi družina Rudolfa in Ane Lah. Pet otrok šteje družina. Od 14 mesecev do 12 let. Oče in mati sta hodila na delo in ves dan nista prišla domov. Otroci pa so doma stradali in živeli v veliki zanemarjenosti. Nesnaga je storičila svoje in tako se je zgodilo, da so vsi otroci postali garjevi. Bolezen jih je zdelovala, starši pa se za to niso zmenili in niso prosili za zdravniško pomoč. Tako se je zgodilo, da je bolezen 6 letno Nežiko tako zdelala, da se v postelji ni mogla več dvigniti. Neka ženska, ki stanuje v isti hiši, se je končno le spomnila, da bi bilo dobro v tem oziru nekaj ukreniti. O vsem je obvestila orožnike pri Sv. Barbari.

ki so takoj odšli pogledat, kaj in kako je z otroci. Našli so jih same, starši so bili spet na delu. Pravijo, da so tam videli nesnago in bedo, kakor je kmalu ni para. Poiskali so očeta in mater ter ju zasilili. Oba sta se izgovarjala, da morata oba na delo, če hočeta zaslužiti za kruh in stanovanje in da zato otroci nimajo nadzorstva. Da pa nista poklicala zdravniške pomoči za otroke, pa pravita, da je krivda v tem, da nista imela denarja. Na nasvet orožnikov je mati nato vendarle odnesla otroka v mariborsko bolnišnico, kjer so jima dali le navodila za zdravljenje doma, otroka pridržati pa niso hoteli.

Tudi take starše bi oblast morala trdo prijeti, ker pač revščina ne sme in ne more biti vzrok, da ne bi skušali pri krajevnih oblasteh vse storiti, da bi revnemu otroku bila poslana zdravniška pomoč in morebiti še kaka druga pomoč. Ne samo revščina, ampak tudi malomarnost ter brezsrčnost povzročata marsikdaj otrokom trpljenje.

Tat, ki si je sam nehoti nastavljal past

Maribor, 4. septembra.

Mariborska policija je danes po golem naključju ujela tatinskega ptička, ki si je prav za prav sam nastavljal past, v kateri je običal. Tako se je zgodba odigrala: Na policijsko stražnico na Aleksandrovi cesti je prišel 54 letni brezposelni krojač Karl Verdonik, ki je pristojen v Selnicu ob Dravi, nima pa stalnega bivališča. Bridko se je stražnikom potožil, da mu je neki mariborski trgovec s kolesi kar na cesti vzelo kolo, ki si ga je bil izposodil pri nekem gostilničarju v Pesnici. Lepo je prosil stražnika, naj mu pomaga, da bo prišel zopet do kolesa, katerega mora čimprej vrniti. Res je šel stražnik z njim k trgovcu. Ta je stražniku pojasnil, da je Verdoniku zaplenil kolo, ker mu je ta za tri kolesa, ki jih je pri njem kupil pred tremi leti, dolžan nad 3000 din. Pritavil je še, da je Verdonik tuji lastnini nevaren.

Zaradi teh trgovčevih izpovedi so smatrali v stražnici za koristno in pravilno, če pregledajo zavitek, ki ga je potreboval Verdonik nosil s seboj. V zavitku so našli kos novega suknja, več kosov novega blaga za podlogo in štampiljko na ime trgovca J. Goloba iz Selnice. Na vprašanje, ki so mu ga glede najdenega blaga stavili, ni znal dati nič kaj dobrih odgovorov. Glede blaga pa sploh ni vedel povedati, kje ga je dobil, o štampiljki pa je trdil, da jo je našel na smetišču Golobovega dvorišča. Zaradi suma, da izvira blago iz kake tatvine, so Verdonika vtekli v zapor. Tako se končuje zgodba o tatni, ki si je sam nehoti nastavljal past in v njej gotovo v svoje veliko začudenje običal.

V nedeljo v Metliko

Se nekaj dni nas loči od narodnega festivala v Metliki, kjer bomo videli lepe narodne plesse naših prijaznih Belokrajčev. Metliški festival bo zbral vse še živeče obredne običaje Bele Krajine in sicer:

Črnomelj: Zeleni Jurij, Kolo-most, Metlika: Metliško kolo, igra Most, Rešetca, Robčeci, Kurji boj, Tura, poleg tega pa bodo Metličani pokazali, kako sekaajo pisanice.

Adlešcič nem bodo pokazali: Dve svatovski koli: Hruška, jabuka, slive, Lepa Anka.

Preloka bo dala: Svatski zborovod »Obično kolo«.

Vinica bo pokazala: Viniško kolo in kolo Zvezda.

Poleg tega bom videli še Kreenice iz Draga-tuša in Most, Vreče živajo ter Svetiško kolo iz Starega trga.

Kdor hoče preživeti lep dan med našimi prijaznimi Belokrajčinci in se zatopiti nazaj v našo pristno davino, ta bo prišel v Metliko, kjer bo spoznal vire in bistvo našega narodnega življenja, ki nas živo opominjajo in kličejo, kaj in kakšno moramo biti, če hočemo ostati to, kar smo.

Za zgagarje - kazni!

Slov. Konjice, 26. avgusta.

V nekem srednjem kraju pod zelenim Pohorjem obratuje tovarna, ki se lepo razvija. V njej je zaposlenih okoli 200 delavcev, ki so sigurni tudi v teh časih na svoj zaslužek, čeprav ni tako obilen. Podjetje je pred časom uredilo v posameznih delavnicah tudi čistilne naprave, tako da je v veliki meri zavarovano tudi zdravje delavstva, ki dela v treh skupinah, kajti tovarna obratuje noč in dan.

Nekateri delavci so tukaj zaposleni skoraj od začetka tovarne. Ti so sedaj kot najstarejši služabniki in najbolj izurjeni tudi vodilni delavci, čeprav ima vsaka delavnica le po enega mojstra in ni predelavcev, ki bi imeli kakšno posebno vlogo. Mnogo pa jih je prišlo pozneje iz Avstrije, iz Srbije in nekaterih naših tovarn in sličnih podjetij, ki so po nekaj letih službe napredovali v plači ter dosegli sploh največjo, ki jo more kvalificirani delavec v tem podjetju dobiti in katera jim v letih poldanja med ni bila znana. Med temi se je prikradlo v tovarno tudi nekaj ostrih tujezikovnikov, rdečkarjev in drugih sovražnikov našega naroda. Posebno nekaj jih je zelo vročokrvnih. Vsako najmanjšo stvar med številnimi delavci politične in upravne osebnosti, sklepajo, že o jutrišnjih gotovih dejstvih, ki bodo »pravilno popravila in masčevala krivico, ki se njim godi« in oznanjajo delavsko odrešenje. Skratka, pešica ljudi brez najmanjše ljubezni do domovine, ki jim daje kruh, terorizira vse delavstvo. Mnogokrat se še napijejo, kar lahko store zaradi dobrega zaslužka, in na cesti vpijejo proti redu v naši državi.

Oblast je nekaj časa opazovala, nato pa prišla dva takšna »kolerika« in ju postavila pred sodišče. Bila sta kaznovana, vsak po pol leta strogega zapore. To pa je delavska evangelista in njune pristaje hudo razburilo, ker so smatrali kazni za preganjanje delavstva. Posebno pristali so sočustvovali, obsojali postopek oblasti in debatirali na večno o hudem udarcu, ki je zadel delavce...

Ko sta apostola neprijateljske propagande bila spuštena, sta zaprosila za dovoljenje za odhod v neko drugo državo na delo, ki sta ga že baje imela pripravljena od strani »nekega gospoda«, ki baje ima tam zelo dobre zveze. Oblast jima je dovoljenje za odhod in potne liste izdala in apostola sta odšla.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometar	sko stanje	temperatura v C°		relativna vlažnost v %	oblačnost v %	Veter (amer. jakost)	Padavine	
			zjutraj	popoldne				m/m	vrsta
Ljubljana	770.2	22.3	15.0	85	10	0	—	—	—
Maribor	769.6	17.4	12.0	80	8	0	—	—	—
Zagreb	769.7	24.0	14.0	70	10	WSW,	—	—	—
Belgrad	769.5	22.0	15.0	70	10	NW,	3.0	dež	—
Sarajevo	770.1	25.0	7.0	80	6	0	—	—	—
Vis	768.2	25.0	18.0	50	6	NW,	—	—	—
Split	767.1	23.0	17.0	60	0	SSW,	—	—	—
Kumbar	766.1	25.0	13.0	70	4	N,	—	—	—
Rab	768.5	24.0	15.0	70	3	0	—	—	—
Duvarovnik	766.0	24.0	14.0	70	0	NE,	—	—	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost in toplo vreme.

Koledar

Danes, četrtek, 5. septembra; Lavrencij.

Petek, 6. septembra: Kraljev rojstni dan.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mesni trg 4; Uštar, Selenburgova ulica 7.

— Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15. Ravnateljstvo razglašja: Redno vpisovanje v enoletni trgovski tečaj se vrši sedaj vsak dan dopoldne in popoldne. Pravica javnosti (Rodbinske doklade, vozne olajšave, veljavnost izpričeval). Podrobna pojasnila daje vodstvo osebno in pismeno. Na razpolago brezplačno novi ilustrirani prespekt. Največji trgovski učni zavod te vrste! Lastno moderno učno šolsko poslopje. Šolnina zmerna.

Trgovski učni zavod v Ljubljani, Kongresni trg 2. Vpisovanje v enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši dnevno od 8—12 in 15—18.30. Podrobne informacije in prospekte daje vodstvo tečaja med običajnimi uradnimi urami.

ZDRAVILIŠČE

RADIO-THERMA LAŠKO

Uspešno zdravljenje vseh vrst revmatičnih obolenj, gihta, ishiasa, ženskih bolezni, arterioskleroze itd.

Znižane pavšalne cene.

Zahtevajte prospekte!

Slavnostni koncert ob priliki odkritja spomenika kralja Aleksandra I. — 6. septembra ob 16 pred poslopjem Glasbene Matice.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev sporoča, da uradovi zdravniki na državni praznik, v petek, dne 6. septembra, v uradovih ambulatorijih ne ordinirajo. Za nujne primere naj se članstvo obrača na rajonske uradove zdravnikov.

TELOVADNI NASTOP V TRNOVEM

Telovadni nastop priredita FO in DK Trnovo s sodelovanjem Prosvetnega društva Trnovo v nedeljo, dne 8. septembra ob 3 popoldne na prostoru prosvetnega doma v Karunovi ul. 14. Sodeluje godba dravske divizije.

Odkritje spomenika

Vsem gasilskim župam in četam Ponovno pozivamo, da se udeležite odkritja spomenika v petek, dne 6. septembra t. l. v Ljubljani v čim večjem številu. Pričinite s seboj tudi prapore. Zbirališče: ob tri četrti na 8 pred Mestnim domom (Krekov trg). Bodite točni! Obleka: svečana-temnomodra ali letna delavna (zelena) s čepico. Vodstvo prevzame gasilski inšpektor tov. inž. Dolenc Franc.

Gasilstvo bo zastopala pri slavnosti deputacija zajednice, ki bo tudi položila v imenu vsega slovenskega gasilstva venec. Opozarjamo, da deputacija posameznih žup ali čet ne bodo pripuščene na slavnostni prostor in bi tudi ne smele polagati vencev. Zato se naj vsi gasilci zberejo na zbirališču, da odkorakajo skupno na slavnostni prostor. Opozarjamo, da je za gasilce v kroju ki obiščejo velesejem v skupinah, dovoljena znižana vetopnina.

Reditelji: Enako kot ostale organizacije moramo tudi mi skrbeti za reditelje. Zbirališče ob 7 pred Mestnim domom, kjer dobijo vsa potrebna navodila. Vodja rediteljev tov. Zupančič Alojz. Tov. čete iz Ljubljane in bližnje okolice naj obvezno pošljejo vsaj 3 do 5 rediteljev. Obleka civilna z znakom.

Tovariši! Počastimo dostojno spomin blagopojnega kralja in oddolžno se mu s svojo udeležbo pri odkritju spomenika. — Na pomoč! — Gasilski zajednica dravske banovine.

Zastave in delegati prosv. društev ter narodne nože se zberejo jutri zjutraj med 7.45 in 8.45 na Sentpeterskim nasipu med Zmajskim in Franciškan-skim mostom. Takoj po dohodu vlada naj pridejo na določeno mesto in se postavijo v peterostope. Izkaznice se bodo žigosale v Jugoslovanski tiskarni onstran zmajskega mostu že med zbiranjem. Nato odkorakajo skupno na Kongresni trg na prostor slavnostnega odkritja spomenika. Po odkritju pa odkorakajo zopet skupno po Selenburgovi ulici, Tyrševi cesti na dvorišče Akademikega doma na Miklošičevi cesti, kjer je razhod. — Zastavonoše shranijo zastave na učiteljsku. — Večje skupine po deset in deset imajo polovično vstopnino na velesejem.

Uprava električne cestne železnice sporoča, da bodo v petek, dne 6. t. m. dopoldne vozili k Sv. Križu vozovi proge 4, vozovi proge 2 bodo vozili na krožni progi v Moste in vozovi proge 1 iz St. Vili da in Siške sam do Ajdovštine in ne do pošte, kakor običajno.

Opozorilo vodstvom osnovnih, meščanskih in srednjih šol. Ker je po zaključku svečanosti odkritja spomenika pričakovati gnečo ob spomeniku, je potrebno, da se mladina ne izpostavlja nevarnosti, da pride v gnečo. Zato se vodstva naprošajo, da upoštevajo navodila rediteljev, ki bodo po zaključku svečanosti odredili predvsem odhod šolske mladine s slavnosti v urejenih vrstah v isto smer, s katere so prišli. Mladini naj se naroči, da naj se dopoldne, ko bo domnevno trajala gneča, ne vrača pred spomenik.

Izučena prodajalka z malo matura in završnim izpitom gremialne šole iščem takojšnje zaposlitve. Ponudbe na upravo »Slov. doma« pod »Vestna«.

Pozor! Kupujem in prodajam rabljene čevlje, moške obleke, perilo in stare cunje. Klavžer, Vošnjakova 4.

Vojaški pomen in važnost Panamskega prekopa

Panamski prekop veže oba oceana, ki obdajata ameriški obali. Ni dolgo tega, ko je bila tu še celina z verigo pustih gor; sedaj pa to veličastno tehnično delo prikraja ladjam trinajst tisoč milj vožnje okoli Kap Horna.

V osmih urah prepluje tudi največja vojna ladja Združenih držav iz Atlantskega v Tihí ocean. In dokler bo ostal Panamski prekop, zadostuje ena sama flota za obrambo obeh oceanov.

Leta 1937 je skozi ta prekop prevozilo 5300 parnikov, leta 1938 se je število pomnožilo na 5524. Ameriških je bilo 1780, britanskih 1281, 300 japonskih, 357 nemških in 107 francoskih, ostali so pripadali 21 narodnostim.

V letu 1937 je bilo plačanih pristojbin za prevoz skozi kanal 406.215.948 dolarjev, največ pa leta 1939, ko je prešlo kanal 6289 parobrodov.

Prekop je izkopen skozi mestoma prav romantične dele; pragozd sega na nekaterih krajih prav do prekopa in do železnice ob prekopolu. To je dobro skrivališče za velike topove. Cela obramba je na ta način nevidljiva, kakor je nevidljivo tudi 14.000 mož posadke ter množičevilni aeroplani, ki so vedno pripravljeni za polet.

Utrdbe na obeh straneh

Na obeh straneh prekopa so napravljene utrde globoke v zemljo in vojne edince pazijo na vhod v prekop. Velike utrde Randolph i Sherman pri Coloni, Fort Davis v notranjosti in Fort Amador na Pacifiku so nevidljive.

Vojno brodovje Zedinjenih ameriških držav in sosednjih držav Kolumbije in Paname ne plačuje nikakih pristojbin za vhod v prekop in se tudi ne beleži njihovo gibanje. V 24 urah lahko izgine močna flota na vzhodu in se nenadoma pojavi na zahodni strani. Ta okolnost je za Ameriko neprecenljive važnosti.

Vojni strokovnjaki so mnenja, da ne more biti prekop napaden z morskimi strani. Velikanski obalni topovi branijo pred približanjem sovražnih ladij. Več izgleda na uspeh bi imeli aeroplani, če bi mogli ostati izven dosega obalnih topov. Toda tudi ti ne bi mogli napraviti veliko škode, ker so vse naprave predora urejene pod zemljo.

Amerika se dobro zaveda, kakšne važnosti je prekop in zato napravi vse, da ga ne bi bilo mogoče osvojiti. Novi zakon o narodni obrambi predvideva nadaljnjih 23.750.000 dolarjev za ojačenje obrambe prekopa. Stalna posadka je pomnožena za 7000 ljudi.

Prekop Nicaragua, ki bo dolga leta dajal kruh mnogim delavcem, bodo v kratkem začeli delati. Ta druga zveza med obema oceanima bo povečala mobilnost ameriške mornarice. V Zedinjenih državah Severne Amerike gradijo sedaj šest vojnih ladij po 35.000 ton, predvidenih je pa še nadaljnjih šest s še večjo tonažo.

Amerika se dobro zaveda, da je njena premoč v vzhodnih in zapadnih vodah proti močnim sovražnikom iz Evrope ali Azije odvisna, ne samo od sigurnosti prekopa samega, temveč tudi od dobre obrambe pri vstopu v prekop.

Za časa deževne dobe se vrednost prekopa precej zmanjša, ker so ceste, ki vodijo h prekopolu, ponekod skoro neprehodne. Najbližnji aerodromi niso asfaltirani, tako, da aeroplani pri dolgotrajnem deževju ne morejo vzleteti. Nova moderna cesta od Paname-Costa Rica bo kmalu dograjena. Toda za promet težkih tovornih avtomobilov so potrebne še druge moderne zgrajene ceste.

Novi ameriški Gibraltar

Dela pri graditvi otoka Puerto Rico — ameriškega Gibraltara — ki varuje in vlada Karibskemu morju in Panamskemu prekopolu, se bližajo koncu. Amerikanci so misljenja, da si noben sovražnik ne bo upal napasti Ameriko, ko bo končano delo pri Puerto Rici. Ves čas, odkar besni vojna v Evropi, delajo v Puerto Rico noč in dan za uspostavitev zračnih vez in ostalih obrambnih del na otoku.

Puerto Rico je izbran kot prednja straža na Atlantiku na podlagi izkušenj za časa vojaških vaj

ameriškega brodovja leta 1939. Pri teh vojaških vajah je bil tudi predsednik Roosevelt. Vojaški in pomorski strokovnjaki so že davno zahtevali, da bi se otok utrdil, češ da ima važen strateški položaj z ozirom na Panamski prekop in Evropo. Puerto Rico in Virgin otočje, ki tudi spada zraven, so najbližje točke v posesti Zedinjenih držav proti Evropi.

Načrti za obrambo obal Zedinjenih ameriških držav, Južne Amerike in Panamskega prekopa z glavno bazo v Puerto Rico predvidevajo porabo velikih hidroplanov za krajevno stražo. Kakor hitro bi tak hidroplan opazil sovražno letalo, bi moral takoj javiti potom radia v Puerto Rico, od koder bi aeroplani in »leteče trdnjave« napadle sovražnika in mu onemogočile izkrcanje pri prekopolu.

V Puerto Rico nameravajo zgraditi tudi bazo za podmornice.

Po teh načrtih bi morala biti zgrajena pomorska baza na Puerto Rico že prihodnjo zimo, ravno tako tudi baza za suhozemsko vojsko. Zdi se pa, da bodo dela radi dogodkov v Evropi pospešena.

O športnih in nešportnih stvareh

Nekaj pripomb za boljšo vzgojo športne publike

Ljubljana, 4. septembra.

Medtem ko je pisec tehle vrstice snoči čakal, da minejo obupno dolgi presledki med nekaterimi točkami tekmovanja med Ilirijo in sušaško Viktorijo za naslov državnega prvaka v plavalnem športu, je gledal in poslušal okoli sebe — in razmišljal marsikaj. Nekaj teh misli izroča javnosti, t. j. naši »športni publiko«, pa tudi drugim, če tudi ne pričakuje, da bi kdo njegovim izvajanjem ploskal. Prej narobe!

Predvsem o športu kot takem. Ta beseda nam dandanes označuje vse najraznovrstnejše načine izživljanja ljudi, ki k tej vrsti izživljanja niso prisiljeni zaradi vsakdanjega kruha, temveč se izživljajo na ta ali oni način zaradi osebnega nagnenja, oziroma užitka.

Zato velja in se označuje kot šport n. pr. tudi že politično in borzno udejstvovanje nekaterikov, da ne omenimo samo nazadnega »športnega« dela za narodov blagor v rodoljubnih in dobroteljskih organizacijah.

Pravi, koristen šport pa je po našem mnenju le tisti in takrat, kadar služi kot sredstvo za telesno in duhovno vzgojo in oplenjenje naroda.

Gledano s tega stališča, sodobni šport vsaj pri nas mnogokrat nima nič »športnega« na sebi. Dovolj le, če pomislimo na nogomet!

Bojimo se, da ne bi sčasoma »nogometne« športne navade okužile tudi drugih športnih panog. Na primer plavalnega športa.

Kdor je bil navzoč pri zadnjih plavalnih tekmah v Ljubljani in se mu pojmi o tem, kaj je takšno in dostojno, še niso docela zmešali, je moral biti bolj žalosten zaradi obnašanja naše »športne publike« (predvsem mlajše), kot pa veseli zaradi uspehov, ki so jih dosegali naši izborni plavalci.

Res je, da je bila in bo mladina vedno razposajena in da je bilo med klici nekaj prav duhovnih šal, toda kakšno mnenje so morali dobiti o naši vzgoji tekmovalci, ki so kot gostje prišli med nas, pa jih je naša »športna publika« pozdravila in pogostila z enoglasnimi »pfuj« klici in žvižganjem, si lahko mislimo. Kako to pospešuje medsebojne simpatije med jugoslovanskimi narodi, ni težko uganiti. Če je tudi drugod enaka ali še slabša publika, nas to ne opravičuje!

In kako težko je nastopati tujim tekmovalcem pred občinstvom, ki se burno veseli vsakega njihovega poraza, dočim za njihove uspehe razen nekaj čistih izjem ni nobenega zanimanja, bi lahko povedali naši tekmovalci, ki morajo drugod nastopati pod takimi okoliščinami.

Vsi ti in taki pojavi so znani, da je med našo športno publiko zelo malo res športnega duha in vzgoje. In se močno bojimo, da je rekordni obisk letošnjih plavalnih tekem bolj izraz ljubljanskega »firbece« kot resnega športnega zanimanja našega občinstva za plavanje. Če bi bila Ilirija na zadnjem mestu, bi bilo pri tekmah malo občinstva, čeprav ne bi bilo zaradi tega pospeševanje plavalnega športa nič manj potrebno, temveč le še bolj!

Naravnost greh je, da mladine nihče v tem duhu ne vzgaja, temveč da lahko v naših časopisnih poročilih berete celo pohvalo, češ da je naša športna publika naravnost vzorna, kar se zadržanja na tekmah tiče...

Vemo pa, da je mnogo ljudi, ki so prijatelji in ljubitelji športa, pa ne gredo na tekmovanja samo zaradi tega, ker jih je sram naše »športne publike«, ki včasih s svojim obnašanjem je prav živo spominja na publiko rimskih amfiteatrov.

Pa še nekaj moramo pripomniti: tudi nekateri gg. od vodstva niso pokazali snoči preveč takta. Poseben odposlanec iz Zagreba je prinesel naši tekmovalski darilo, a naši gg. so pravi edini športni način masčevanja za žalitve in krivice — kakršnega so ga pokazali naši tekmovalci: to je molčati in dokazati nasprotno — umazali s tem, da so si »privoščili« Zagrebčane, ki so itak že dovolj kaznovani za svoje izpade s tem, da so nši slovenski plavalci prvi, a oni — zadnji.

Enako spriču razmer ni bilo taktično, da je vodstvo po imenu pohvalilo neki ljubljanski dnevnik, čeprav mora priznati, da po danih možnostih posvečajo vso pozornost razvoju plavalnega športa vsi naši dnevniki brez izjeme, in da ga gojijo »pristaše« vsen barv. Naj vsaj Ilirija ne postane barvana še kako drugače kot belo-zeleno!

Proti nepotrebnemu razsipavanju blaga. Da bi preprečile nepotrebno razsipavanje z blagom, so nemške oblasti za oblačilno industrijo izdale odredbo, ki dovoljuje za bodočnost samo šest oblik ovratnic. Za vsako obliko so določile največjo ceno, možno dolžino in širino. Tako sme meriti ovratnica po dolžini kvečjemu 1.14 m, po širini kvečjemu 11 cm in za ducat takšnih ovratnic ne smejo porabiti več nego 3 m blaga. Vzorcni in vrsta blaga so poljubni. Izvzete so glede te omejitve le ovratnice, ki so namenjene za izvoz.

Nemci so že očistili prostor v Compiegneškem gozdu, kjer je stal poprejši vagon, v katerem je francoski maršal Foch diktiral 1. 1918 mir. Ostal je na Hitlerjevo povelje le spomenik maršalu Fochu.

Poraba starih časopisov

Posebno tehnično vprašanje naše dobe je, kam z ostanki in odpadki. Ob vsaki iznajdbi pride ob koncu njene uporabe do ostankov, ki se navadno valja pod nogami, dokler kako ne preidejo. Tako je tudi s časopisi. Zjutraj pride, do popoldne je prebran in izpolnil je svojo nalogo. Nekemu ameriško inženirju pa se je posrečilo tudi staro časopisje predelati v neko zmes, iz katere je mogoče delati tudi posodo, ki sicer ne sme k ognju, je pa kljub temu porabna za marsikatero hranjenje. S prekuhavanjem in mešanjem zdrobljenega starega papirja je dobil neko tvarino, podobno glini, ki jo je silno lahko oblikovati. Iz nje se lahko delajo posode in predmeti, ki so uporabljive za rože, plakete in drugo. Tudi umetne cvetlice iz te tvarine se prav lepo posrečijo in so neobčutljive za dež in sonce.

Dragocena znamka

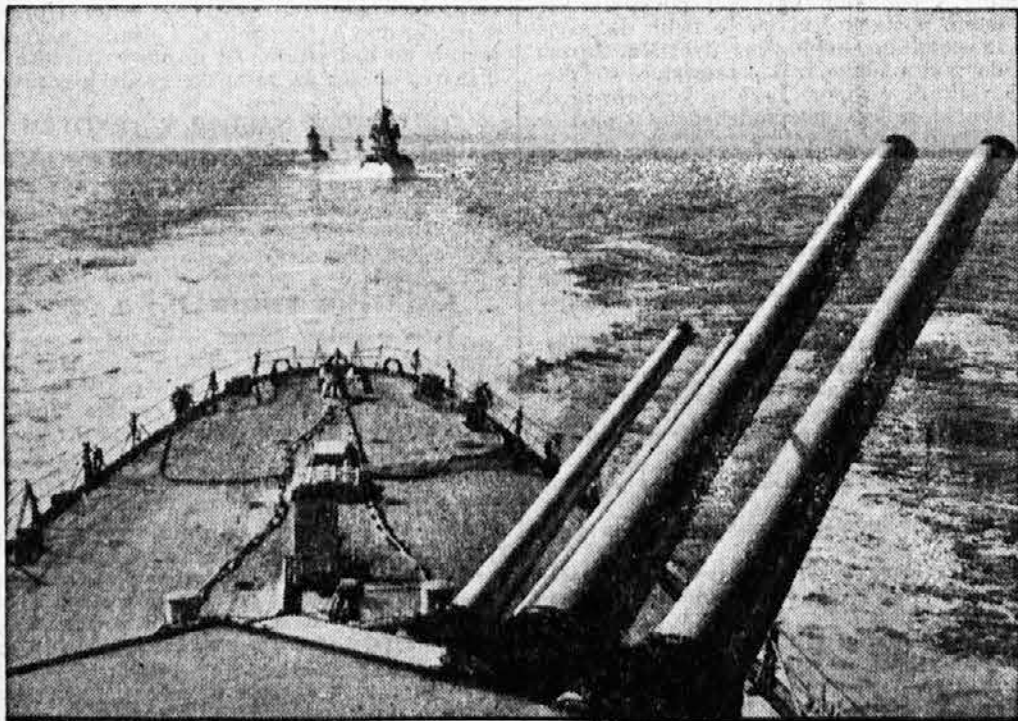
O zbiralcih znamk ste gotovo že marsikaj slišali. V strast jim je prešlo, da zbirajo najrazličnejše znamke in so tem srečnejši, čim popolnejša je njihova zbirka. Obstojajo pravcate borze za znamke, da o trgovinah ne govorimo. Seveda imajo tudi svoje cene za rabljene znamke. Čim redkejša je znamka, tem višja je njena vrednost. Nedavno so v mestecu Kemmore odkrili znamko, ki je najdražja na svetu. Je iz leta 1856, rdeče barve ter je bila izdana v angleški Guayani. Ker je edina na svetu, je njena podrobna zgodovina malo znana. Zanj ponuja neka ameriška milijonarka celih 37.500 dolarjev, kar je že lep denar.

Program radio Ljubljana

Četrtek, 5. sept.: 7 jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Zborovske pesmi (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Veseli operetni zvoki. Sodelujejo: ga. Dragica Sokova, Andr. Jarc in Radij orkester. Dirigent D. M. Sijanec — 14 Poročila — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 Deset minut zabave — 20.10 Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 20.30 Operni spevi, gđ. Carmen Antič, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 21.15 Reproduciran koncert simf. glasbe — 22 Napovedi in poročila — 22.15 V odhiti igra Radij. orkester.

Drugi programi

Četrtek, 5. septembra; Belgrad: 21 Narodne pesmi — 20.15 Vokalni koncert. — Bratislava: 19.40 Pisan spored. — Brno: Sonata za gosli in klavir. — Praga: 19.25 Zabavna glasba. — Solija: 20 Bachov koncert — Beromünster: 20.30 Ork. konc. — Budimpešta: 20.50 Ork. koncert. — Stockholm-Hoerby: 21 Simf. koncert ruske glasbe. — Rim-Florence: 19.20 Violončelo koncert. — Trst-Milan: 20.30 Pesmi in melodije. — Kodanj: 21.15 Simf. konc. — Sotens: 21.10 Ork. in pevski koncert.

Italijansko brodovje križari po Sredozemskem morju in opravlja nalogo blokade.

106

pri Dharasani, je vzbudilo v svetu ogromno senzacijo. Senator Blain je nesel odrezek mojega poročila k sebi senata Združenih držav. Zastopnik Gandhijevega gibanja v Združenih državah je poročilo ponatisnil v brošuri in jih razposlal več kakor dve sto petdeset tisoč.

Ko sem bil v Indiji, sem vedno dobil iz neznanega vira in od neznane roke napisan listič, kadar je bila brzojavka zaplenjena. Ta vir je bil v brzojavnem uradu. Tako sem vedno izvedel, da brzojavka, ki sem jo bil oddal, ni bila odposlana. Nikdar pa nisem izvedel, kdo mi to poroča. Vedno je bilo napisano z drugo pisavo in sem lističe našel v nabiralniku v hotelu Tadj Mahal.

Po naključju sem odkril špranjo, skozi katero je ušla brzojavka cenzuri. V pogovoru z nekim poslovnim človekom sem izvedel, da brzojavke, ki niso naslovljene na uradništvo ali agencijo, ne gredo skozi cenzuro, ker smatrajo, da so to poslovne brzojavke. Po tem važnem odkritju sem pošiljal kratka poročila o važnih dogodkih na zasebni naslov Ed. L. Kleen, ki je bil vodja United Pressa za Evropo. Brzojavke sem pošiljal na njegov zasebni naslov in jih tako prikril očem cenzure. To je bilo sicer drago — vsaka beseda je veljala šestkrat več kakor pri navadni brzojavki — toda pri važnih poročilih se je izplačalo.

Kaj sem se kot časnikar naučil.

V štiri in dvajsetih letih sem bil priča najpomembnejših dogodkov. Videl sem, kako so padale in se rušile v prah najmočnejše sile, videl sem, kako so vstajali novi narodi in kako so nastajala nova načela, stara pa so izginjala. Videl sem, kako je nastajal nov zemljevid in govoril sem z močnimi in ženami ena in petdesetih narodov in številnimi znanstveniki. Spoznal sem se z predsedniki, diktatorji, generali, vojaki, delavci, morilci, krvniki, zvodniki in zvodnicami.

Najvažnejše, kar sem se v svojem poklicu naučil, je bilo to, da sem prišel do spoznanja, da je zelo težko zvedeti resnico takšno, kakršna je. Čim več pogledov sem imel na kakšno stvar, tem predvidnejši in odločnejši ter ostrejši sem bil v svojih sklepih. Že grška filozofija je pred dva tisoč leti ugotovila, da zunaj matematike ni nobene resnice.

Tudi če sem bil priča kakšnega dogodka, so se moja opa-

zovanja razlikovala od drugih. Če sem vprašal očividce, ki niso imeli prav nobenega razloga potvarjati resnice, je vsak drugače povedal. Če sem hotel priti resnici do dna, sem moral vsa ta poročila pretehtati, jih očistiti vseh morebitnih interesov in jih vzporediti s svojimi spoznanji. Uvidel sem, da ljudje, ki so z najboljšo voljo hoteli povedati svetu samo čisto resnico, tega niso mogli. Vsak je videl v stvari kaj drugega. V svoji domisljiji so videli več, kakor pa so videli.

Da je temu res tako, priča dogodek, ki sem ga doživel pri vožnji z zračno ladjo »Hindenburg«. Nekdo je zapisal o službi božji, ki jo je bral pater Schulte na krovu ladje takole: »Na to so ugasnili sveče.« Resnica pa je bila ta, da ravno pri tej maši niso prižgali sveč, ker je nevarno, da bi nastala eksplozija. Poročevalec je vedel, da pri maši gorijo sveče in njegova domisljija je ustvarila nekaj, kar oči niso videle. Tako je poročevalec nevede zanimivo ponaredil poročilo.

Zlasti težko pa je dognati resnico takrat, kadar imajo pri stvari nekatere osebe svoje namene, dejstva povečavati ali pa zmanjšavati, kar se pri časopisnih poročilih mnogokrat zgodi. K sreči je v ljudeh nepremagljiva sila, da se morajo drug drugemu spovedati.

Spoznal sem tudi, da večina poročevalcev in časnikov hoče poročati vso resnico, če jo le more. Pri svoji tenkovestnosti smatrajo za neuspeh, če narobe poročajo ali če so se dali prevariti. Spoznal sem tudi, da kljub naglici, s katero nastaja časopis, je tenkovestnost velika, če gre za konkretne stvari, to je za stvari, ki ne morejo zapasti zavednemu ali nezavednemu zaviljanju.

Vsako tržno ali borzno poročilo predstavlja na tisoče stvarnih dejstev. Preden gredo poročila v tisk, morajo skozi roke petih ali šestih oseb, ki se vse, kakor vsi ljudje, lahko zmotijo. Število napak takega poročanja je presenetljivo majhno. Mislim, da povprečni bralec nima niti najmanjšega pojma, koliko skrbnosti in pazljivosti gre samo na rovaš zanesljivosti posamezne časopisne številke.

Uvedba cenzure med in po svetovni vojni je v primeri z predvojnimi časi dosegla idealno svetovno prejšnjo težila kakor olajšala. Vsekakor uide časopisom v splošnem v daljšem času malo takega, kar je življenjsko ali politično važnega.